పందెం ★

★ శ్రీమతి నందగిరి ఇందిరాదేవి

చిత్తైకాగ్రత, ప్రశాంతత కలిగివున్న జైలుజీవితమంటే జలదరించిపోతారు—

కాని, ఇదే - శాస్త్రపరిశోధనలకీ, నూతన గ్రంధరచనలకీ ఎంతో ఉపకరిస్తోంది—

జైలుజీవితం - ఒకరికి జీవితజ్యోతులను ప్రసాదిస్తూవుంటే, ఒకరికి జడత్వాన్ని ఆపాదిస్తూవుంది.

అయితే, యీ తేడా మానవప్రకృతిలోనే - కాని జైలుజీవితంలో కాదు—

కాగా, బందిఖానా అంటే భయమెందుకు?

ఆనాటి సాయంకాలం స్నేహితులంతా సేటు రాజారాం ఇంట్లో విందారగించి కులాసాగా కబుర్లుచెప్పుకుంటూ కూర్చున్నారు. వివిధ విషయాలను చర్చిస్తున్నారు. వాదిస్తున్నారు. ఉత్సాహంగా సేటు రాజారాం తెల్లటి ఫర్షుమీద ఉన్న పట్టుదిండ్లకొరిగి హుక్కా పీలుస్తున్నాడు అవసరమని అనుకొన్నచోట్ల తానుకూడ పాల్గొంటూ. దగ్గర నిలువబడియున్న నౌఖరు లక్ష్మన్ కాళీయైన గాజుగ్లాసుల్లో వైను నింపుతున్నాడు. స్నేహితులు సేటు బలవంతంచేయాలని బెట్టు సరిగానే కాళీచేస్తున్నారు పాత్రలు. సేటు 'లక్ష్మన్! మొన్న ప్రత్యేకంగా ఆర్డరిచ్చి తెప్పించిన సీసా తీసుకురా' అన్నాడు. లక్ష్మన్ తెచ్చి మళ్లీ గ్లాసుల్లో నింపాడు. స్నేహితులు ఒకరిముఖం ఒకరు చూసుకున్నారు. 'సేట్! వేపారం బాగా సాగుతున్నట్లుందే!' అన్నాడొక స్నేహితుడు. 'అవును మరి లేకపోతే ఇంత ఖరీదుగల వైను తెప్పించటం సామాన్యమా' అన్నాడు మరొకడు లక్ష్మన్ అందిచ్చినగ్లాసు తీసుకుంటూ. సేటుకూడ గ్లాసులోనిది కొద్దిగా చప్పరించి స్నేహితులవంకచూచి మందహాసంచేశాడు.

గ్లాసులు కాళీకావటంతో ఉత్సాహం ఇనుమడించింది అందరికీ. అంతకుముందుదాకా చర్చిస్తున్న విషయం మళ్లీ ఎత్తుకున్నారు.

'మీరు ఏమన్నా అనండి! యావజ్జీవం ఖైదుశిక్ష అనుభవించటం చాలా ఘోరం. అంతకంటే రెండు నిమిషాల్లో ప్రాణంపొయ్యేట్లు ఉరితీయటం మంచిది.' అన్నాడు రాంలాల్ పట్టుదలగా.

'బతికితే బలుసాకయినా తినొచ్చు. అసలే లేకుండా అంతమొందటం కంటె ఎట్లాగో ప్రపంచం మీద ఉండటంనయం' అన్నాడు నరోత్తందాసు. 'ఏమీ స్వేచ్ఛలేక జీవితాంతంవరకు ఆశలన్నీ చంపుకొని బతికి బాధపడటంకంటె ఉరిశిక్ష అనుభవించటం చులకనగాదూ' అని తానుకూడా ఒక సమిధవేశాడు సేటు.

'ఈ రెండుశిక్షలూ నాగరికతగలదేశాల్లో గర్హ్యమయినవి. నెమ్మదిగానో తొందరగానో వ్యక్తుల ప్రాణాలుతీయటమే ఈరెంటి ఉద్దేశం. కాని తప్పుచేసినవాళ్లను మంచిమార్గంలో ప్రవేశపెట్టటానికి బదులు సంఘంలోనుండి వాళ్లను పూర్తిగా అంతమొందించటం దెబ్బతగిలినవేలును పూర్తిగా కోసివేయటం వంటిది' అన్నాడు లలితాప్రసాదు చేతిలోనిసిగరెట్టు బూడిద దులుపుతూ. నిజమే! ఈ రెండిలో నాకయితే యావజ్జీవశిక్షే నయమనిపిస్తుంది' అన్నాడు సరోత్తందాసు. సేటువంకచూస్తే సేటు తనమాటను పడగొట్టాలని అన్నట్లుగా అనుకొని 'యావజ్జీవం ఏమిటోయి? ఒక ఐదేండ్లు ఉండలేవు! ఏకాంతంగా యావజ్జీవం

గడపాలంటే మాటలా?' అన్నాడు సేటు పూర్తిగా వాదనలోకి జొరబడి. ఇద్దరికీ తమమాట నెగ్గాలన్న పంతం ఎక్కువయి వాదన ముదురుతోంది. స్నేహితులు వాళ్లకు పొగ వేస్తున్నారు తాము తమాషా చూస్తో.

'ఐదేళ్లు కాదు పదేళ్లుంటాను నువ్వు ఎట్లా చెప్పితే అట్లా' అన్నాడు నరోత్తందాసు.

'ఆ! పందెం రెండు లక్షలు!' అన్నాడు సేటు ఉద్రేకం పట్టలేక.

'ఓ సిద్ధం! నువ్వు రెండులక్షలు గుమ్మరించాలి మరి?' అన్నాడు నరోత్తందాసు.

'తప్పకుండా?' అన్నాడు సేటు.

ఇంకేముంది వ్యవహారం ముదిరింది. సేటు రాజారాంతోటలో పదేళ్లపాటు ఏకాంతవాసం నరోత్తందాసు అనుభవించేటట్లు తదుపరి నరోత్తందాసుకు సేటు రెండులక్షలు ఇచ్చేటట్లు ఒప్పందం చేయించారు స్నేహితులు.

సేటు అంతా అయిపోయ్యాక కళ్లుతెరిచాడు. 'ఎంతపని జరిగింది? ఎందుకు వచ్చినట్లు ఈ రెండు లక్షల దండుగ!' అన్నాడు స్నేహితులతో. స్నేహితులందరూ రెండులక్షల కొరకు వెనుకకుపొయ్యే పీనాసి అని బనాయించేరు. సేటు సిగ్గుతో మారుమాట్లాడక ఒప్పందం అంగీకరించాడు.

తోటలో ఒకగది ప్రత్యేకించారు నరోత్తందాసుకొరకు. సర్గ్గా పదేళ్లకు ఏ రెండునిమిషాలు తక్కువయినా కూడా రెండులక్షలు చెల్లించే బాధ్యత సేటుకు ఉండదు. ఖైదీకి కావలసిన వస్తువులు అర్దరు వ్రాసి తెప్పించుకోవచ్చు. పుస్తకాలు బట్టలు భోజనం వగైరాలు అతనికి బాహ్య ప్రపంచంతో ఏమాత్రం సంబంధం ఉండకుండా ఈ వస్తువులన్నీ కిటికీ ద్వారానే వెళ్లవలసి ఉండేవి. ఖైదీ కావాలంటే ఉత్తరాలు వ్రాసుకోవచ్చు.

మొదటి సం||రమంతా చాల విసుగుగా, విచారంగా గడిపాడు ఖైదీ. ఎన్నోసార్లు ఏడవటంకూడా వినపడేది అక్కడి చౌకీదారుకి. రెండుమూడేళ్లు గడిచాక ఈ ఒంటరి జీవితానికి అలవాటుపడ్డాడు. రాత్రింబగళ్లు చదవటమే చదవటం. ఈ ఖైదీ కావలెనని వ్రాసి పంపిన పుస్తకాలు తెప్పించలేక అవస్థపడేవాడు సేటు. తన స్థితిని గురించి విచారపడటానికి సమయమే చిక్కకపోయేది ఖైదీకి.

ఒకనాడు సేటుకు ఖైదీ పదిభాషలలో ఒక ఉత్తరం వ్రాశాడు. ఆ ఉత్తరం ఆయాభాషలు వచ్చినవాళ్లకు చూపెట్టుమని తప్పులులేకుండా సరిగా ఉన్నట్లయితే తోటలో శంఖు ఊదమని వ్రాశాడు. అట్లాగే శంఖు ఊదారు.

సేటు రాజారాంకు ఇదంతా చూస్తే చాల ఆశ్చర్యమైనది. ఈ ఏకాంతవాసం పదేళ్లపాటు అనుభవించపోతాడా? నేను రెండులక్ష లియ్యబోతానా అనుకున్నాడు సేటు. మొదటి సం||రంలోనే భరించలేక ఆత్మహత్య చేసుకుంటాడని ఆశించిన సేటు చూస్తుండగానే నాలుగేళ్లు గడిచిపోవటం, అందులో ఖైదీ ఏమాత్రం ఒంటరితనం 'బాధ' అనుభవించటంలేదని తెలుసుకొని కిటకిట పడ్డాడు.

◆ ◆ ◆ ◆

'రేపు ఉదయంవరకు పదేళ్లు నిండుతాయి. మా ఒప్పందం ప్రకారం అతనికి రేపు నేను రెండు లక్షలు గుమ్మరించాలి' అనుకున్నాడు సేటు. కాలం అంతా ఒక్కతీరుగా ఉండదు. పదేళ్లకింద రోజులకు

ఐదువందలు సంపాదించే సేటుకు ఇవ్వాళ యాభైరూపాయలు రావటం కష్టంగా ఉన్నది. వ్యాపారం నష్టం వచ్చి సన్నగిల్లటం మూలానా రెండురూపాయలు రెండులక్షల సమానంగా ఖర్చుపెట్టుతున్నాడు. 'రేపు ఎట్లాగూ ఇయ్యటం తప్పదు. ఇస్తే ఇంక నేను బిచ్చమెత్తుకోవాల్సిందే?' అంటూ ఎటూ తోచక పచారు చేస్తున్నాడు తనగదిలో. 'నే ననుకున్నట్లు వీడు చచ్చిపోతే ఎంత బాగుండేది! ఏ దిగులు లేకుండా!' అని గొణిగాడు మళ్లీ! ఇంతలో గడియారం రెండు కొట్టింది. కిటికీలోనుండి బయటికి చూచాడు. దట్టంగా చీకటి ఉన్నది. సన్నగా తుంపర పడుతోంది. చప్పున పెట్టెదగ్గరకు వెళ్లి ఎర్రటి మఖమలు ఒరలో మెరిసిపోతున్న చిన్న కరవాలం మొలలో దోపుకొని తాళపు చెవులగుత్తి పట్టుకొని బయలుదేరాడు. తోటలోకి వెళ్లి చేతిలోని టార్చి వెలిగించి చౌకీదారును పిలిచాడు. వాడు పలకలేదు అంతరాత్రి. 'మొదలు అనుమానం చౌకీదారుమీద పడుతుంది. తరువాత ఎట్లాగయినా తప్పించుకోవచ్చు' అని మొలలోఉన్న కత్తిని చూసుకున్నాడు. మెల్లిగా గదిదగ్గరకు వచ్చాడు. బల్లమీది లాంతరు వెలుగు కిటికీలోనుంచి కనబడుతున్నది. టేబిలుదగ్గర కుర్చీలో ఖైదీ కూర్చున్నాడు కిటికీవేపు వెన్నుచేసి. ఐదునిమిషాలు గడిచాయి. ఖైదీ కదలనేలేదు. 'పదేళ్లనుంచి ఇట్లా కదలకుండ కూర్చోటం అలవాటయింది కాబోలు' ననుకున్నాడు సేటు. కిటికీతలుపు చప్పుడు చేశాడు. అయినా కదల్లేదు. సేటు తలుపు తాళం వేశాడు. పదేళ్లకింద వేసిన తాళం, తీస్తుంటే కిర్రుకిర్రు మన్నది. తాను తాళంతీస్తే ఎంత ఆశ్చర్యంగా చూస్తాడో లేక ఏమన్నా అంటాడేమో ననుకున్నాడు. కాని అతడు కదలనన్నా కదలలేదు. గడ్డంజుట్టు బాగా పెరిగింది. చిక్కిశల్యమయి ఉన్నది అతని శరీరం. సూర్యరశ్మి లేక ఒళ్లంతా పండుబారింది. టేబిలుమీద అన్నీ తెరిచిన పుస్తకాలు కుప్పలుగా పడిఉన్నవి. అతని ఒళ్లోకూడా ఒక పుస్తకం ఉన్నది. చదువుతూ చదువుతూ నిద్రపోయినట్లున్నది అనుకున్నాడు సేటు. 'ఇప్పుడు పొడిచివేయటం చాల చులకనయినపని' అని టేబిలువంక చూడగానే ఒక కాగితముమీద ఏదో వ్రాసి ఉన్నది.

అదితీసి దీపం వెలుతురులో చదవటం మొదలుపెట్టాడు.

'నేను రేపుఉదయం బంధవిముక్తుణ్ణి అవుతాను. నాకుస్వేచ్ఛవస్తుంది. కాని నేను ఈగది వదలి వెళ్లటానికిముందు కొన్నివిషయాలు నీకు విశదీకరించటం అవసరం.

ప్రపంచం అంతా పెద్దవాళ్లన్నట్లు మిధ్య. ఈ స్వప్నం, ఈ జీవితం బుద్బుదప్రాయాలు. ప్రపంచం పై మెరుగులతో నిండిఉన్నది. ఇట్లాంటి బూటకపు ప్రపంచంలో జీవించటం నాకిష్టంలేదు.

ఈ పదేళ్లబట్టి నేను ఐహిక సుఖాలన్నిటినీ పుస్తకాలద్వారా అనుభవించాను. తోటల్లో విహరించాను, ఆరామాల్లో విశ్రాంతితీసుకున్నాను, స్త్రీలను ప్రేమించాను, యాత్రలు సేవించాను, చూడదగినవి చూశాను, వినదగినవి విన్నాను, అంతా అనుభవమయినది నాకు.

నీపుస్తకాలవల్ల జ్ఞానం సంపాదించాను. నేను మీ అందరికంటె తెలివిగలవాడనయ్యానన నమ్మకం నాకుబాగా కుదిరింది.

కాని ఈ పుస్తకాలు ఈ జ్ఞానం అంతావ్యర్థం. ఎంతటివాడికయినా చావుతప్పదు. అందం, చందం, ధనం, ధాన్యం, తెలివి, గొప్పతనం అంతా చెల్లుదీనితో.

ప్రపంచం అబద్ధాన్ని నిజంఅంటుంది. పై మెరుగులన్ని నిజమయిన అందంఅని నమ్మతుంది. ఇట్లాంటి లోకమే స్వర్గమని ఆనందిస్తుంది.

నాకు ప్రపంచమీద విసుగుపుట్టింది. ఇవేవి నన్నాకర్షించవు. కొన్నాళ్లక్రింద రెండులక్షల ఆస్తికోసం ఎన్నోకలలు కన్నాను. అనుభవించినట్లే ఆనందించాను. కాని నేడు నాకవి అనవసరం, కనుక నేను నిర్ణీత సమయంకంటే ముందుగావెళ్లిపోయి మన ఒప్పందం విచ్ఛేదంచేస్తున్నాను'

సేటు ఇదంతాచదివి కాగితం అక్కడపడేసి 'నూరేళ్లు జీవించు నాయనా' అని నెమ్మదిగా వెళ్లిపోయినాడు. తెల్లవారి చౌకీదారు ఖైదీ పారిపొయ్యాడని బిక్కమొహం వేసుకొనిచెప్పాడు.

రాజారాంసేటు బల్లమీదఉన్న రెండులక్షలు ఒప్పందంవ్రాసిన పత్రంవంక ఒక్కమాటుచూచి డ్రాయరులో పడేశాడు.

• కన్నీటిచుక్క •

విద్వాన్ పాలెపు వేంకటరత్నము

రైతుబిడ్డలు హేమంత రాత్రివేళ ద్వారములు మూసి శీత బాధానివార
ణార్థమై అగ్నిసవిధాన నలరుచుండ తలుపు మెల్లఁగా చేతితో తట్టి రెవరో?
విస్మయావిష్టులై కాపుబిడ్డ లపుడు తిరిగిచూడగ, వెలుపల దీనవాక్కు-
లిట్లు వినవచ్చె శక్తి విహీనమైన పేదయెలుఁగున డెందము వేదనపడ.
'తలుపు తెరువుఁడు మీయది ధర్మగృహము సగము చచ్చితి నిప్పుడే చలికి నేను
అంతులేని యీ మైదానమందు నన్ను హింసపెట్టుచు నున్నదీ యీదగాలి.
వాతరోగ సముత్సేక బాధితమగు యీ కృశాంగమునైన భరింపలేవు
కంపితములగు యీ ముదికాళ్లు; మీకు పుణ్యముండును ! ఉదయాన పోదునేను.
బాధపడుచుంటి వార్ధక్యబాధ యొకటి యిపుడు తలుపు తీయక ఆలసింతురేని
యీ హిమావృత మేదినియే విశాల మా సమాధి ప్రదేశమై యలరునాకు'
రైతుమేల్కాంచి యీ యార్తరావమువిని వడిగవచ్చి, తలుపుతీసి, గడగడమని
వడకుచుండెడు ముదుకని వహ్నికడకు తీసికొనిపోయి చలిబాధ తీర్చినాఁడు.
అతని బిడ్డలు ముదుకని హస్తములను ఆత్మహస్తములం జేర్చి అగ్నిచేత
కాచి కాచి హిమంబుచే గడ్డకట్టి నట్టి యవయవముల సుఖపెట్టినారు.
అతని యిల్లాలు జాగుగానీక మంచి భోజన పదార్థములు చాల పొందుపఱచి
సేదదీరిన పిదప నా బీదవాని యాత్మ సుఖయించు నట్లుగా నన్న మిడియె.
తనువు సుఖయింప నప్పుడా దైన్యజీవి వారి కభివందనంబులు వాక్కుతోడ
తెలుపఁగాలేక తనకనుఁ గొలఁకునుండి వేడికన్నీటి ముత్తెము విడిచినాఁడు.